

Kár a tavaszért...

Kis regény, nagy szerelemről.

Irtta: Szász Menyhért.

(Folytatás.)

Nagy még azon az éjjel összecsomagolt. Csak a legszükségesebbeket tömte be egy útitáskába. A felöltője zsebébe két könyvet dugott. Másnap reggel elbúcsúzott. Akkor már tudta, hogy hova megy. Tassra fog menni... Otthon már hozzászoktak az ilyenekhez. Hagyták. És Nagy elutazott...

A kupében egyedül ült. Egy darabig olvasott, aztán leeresztette az ablaküveget. Kint még hideg volt, csak éppen, hogy érzett a nap sugara... A távoli mezőkről földszag jött. A kis bakterházak örült gyorsasággal maradtak el. Nagy kilógatta a kezeit és a fejét... A haját összeborzolta a szél és az arca vörös lett. A vonat ritmikusan kalapált. Egy pár verset mondott el a ritmusra. Nem bírta a tempót... Tulajdonképpen — gondolta — nincs is a versemben ritmus. Talán még az elsőben — amiket Máriához írtam — azokban van. Az igazi ritmust ez a gép, a technika diktálja...

Később fájni kezdett és felhúzta az ablaküveget. Olvasni próbált, de nem tudott. Aztán az életére gondolt. Az asszonyaira gondolt, akiket kiejtett az életéből. Ő akarta így és most nincs semmije...

Egy semmitmondó, szürke kis állomáson két nő szállt föl abba a kupéba, ahol Nagy ült. Egy idősebb hölgy, meg egy lányka.

Nagy hátrább ült és a hölgyeket az ablakhoz engedte. Azok halkán beszélgettek... Nagy hosszan elnézte a lányt. Különös mesékre gondolt. Hogyha most egyedül utazna vele... Egyedül. Satöbbi... Vagy ha gazember lenne, valami tolvaj, aki utasokat rabol ki, akkor odaülne, udvarolna neki, megcsókolná, bezárná az ajtót és mikor bizalmas közelben lenne hozzá, hirtelen elaltatná kloroformmal. Így olvasfa valahol. Így csinálná, ha tolvaj lenne. De öbelőle rossz tolvaj lenne. Azt ő tudja. A csóknál ott biztosan megállana és nem gondolna a pénzre, az ékszerekre. Mert ha szép a lány és édes a csókja, akkor nem

kellenének az ékszerek. Ha pedig csunya lány lenne...

Ilyen zavaros dolgokon gondolkodott és próbálta még sokféleképen variálni az esetet. Aztán hirtelen elszégyellte magát önmaga előtt. Szamárság — gondolta — és inkább odafigyelt a hölgyek beszélgetésére. Megtudta, hogy az idősebbik hölgy a lányka nénje és most a lány hazautazik... Újra a lányt nézte. Igen csinos lány volt. Kisebb igényű embernek talán szent is lehetne... Élénk mozdulatú. Kissé nyugtalan. A szemei igazán szépek... Most feláll, a testén remegés vonul végig, apró tenyereit összeszorítja és szenvedélyesen mondja:

„Engem most otthon mindenki csókolni fog... szeretni fog... most olyan jó lesz“.

Nagyot mintha megütötte volna valami. Felkellett állnia. A szemébe könnyek törtek... kiment a folyosóra.

A folyosón fel és alá járkált. A könnyei megereedtek. Most újra megcsapta a szívét egy mondat. Egy lány mondta, akit talán sohasem fog többet látni. Most megint egy nő jött az útjába. És neki most újra sírni kell. Nem tudja miért. Újra fáj neki az élet, mert valakitől megérezte, hogy mi az szeretve lenni... Rettenetes. És ő sír. Most sír a gyermekkorát eltekintve másodszor. Amikor először sírt, akkor sem fudta szóval megmondani, hogy miért sír. Az egészben nem volt logika... Akkor tizenéves volt és mint koránérett fiú, egy kis gimnázistát tanított. A gyerekek gyönyörű, fehér, szőke anyja volt. A lakásban a konyha hátul volt, úgy hogyha az ember a folyosóról a lakásba nyitott, hát mindjárt a szobában találta magát. És egyszer így nyitott be ő is... és a szoba közepén ingben ott állt az asszony... a jobb keble pedig — mert éppen lehajolt — kiugrott az ing alól. Mikor meglátta Pétert, hát rákiáltott, hogy ne nézzen oda. Péter megmerevedve nézte még egy pillanatig, aztán befogta a tenyerével a szemét és a szemgolyóit szorította, szorította, úgy hogy mély feketeségben, kék karikák táncoltak előtte... Egy pillanat múlva már a másik szobában kacagott harsányan az asszony. Nyilván az előbbi, kissé komikus helyzeten. És akkor történt meg Péterrel, hogy

sírni kezdett. Különös inger fogta el, ami keserves sírásra fakasztotta. Úgy sirt most is. Megmagyarázhatatlanul...

Aztán jött a kalauz és azt mondta, hogy a legközelebbi állomás Tass.

Nagy bement a kupéba. Fogta a táskáját. A lányra nem mert ránézni. Kiment. Leszállt.

II.

Az állomás előtt egy kocsi állott. Beült... Akkor már este volt. A kocsi lassan ment végig a városon. Nézte az embereket és közben sok mindenfélén gondolkodott. A szállodában megvacsorázott, aztán lement sétálni. Ott volt mindjárt a Fő-utcán a korzó is.

Jaj... kisvárosi korzó... Egy-két katonatiszt kardcsörtetve mászkál... Ott egy ripacs... Valami vándortrup kifestett színésznője. A közeli vásártérről idehallik a kikiáltó rekedt hangja: — hejj... hejj!

Városi lapot árul egy gyerek, ami az imént jött meg a gyorsal. A kapuk alatt cseléd-lányok lézengnek... Hangfoszlányok ütik meg Nagy fülét. Diákok sétálnak kislányokkal. A kávéházban cigányzene szól. Nagy mellett most egy diák ment el egy kislánnyal. Nagy hallofta szavait, amint szemrehányón szólt a lányhoz:

„Nem értem Mariska, hogy sétálhat maga egy negyedikkessel“.

Nagy mosolygott. Ez nyilván már ötödikbe jár — gondolta — vagy hatodikba. Mindenütt egy a kisvárosi korzó. Itt is. Losonczon is. Debreczenben is, ahol ő volt diák. Hej, édes kisvárosi korzó... Hej, mindenütt buták az emberek!

Később beült a Budapest kávéházba. Tipikus, kisvárosi kávéház volt. Tükrös kasszával és egy fonnyadt kaszirnővel, aki elbástyázva ült a tarka üvegek között és a válla visszaverődött a tükrőben. Előtte két vadászkalapos úr állt és ittak.

Nagy mellé egy úr ült le. Kis, alacsony, szakállas ember. Nemsokára beszélgetni kezdtek. Az urat Herznek hívták. Pestről beszélgettek. Herz azt mondta:

„Rég tetszett itt lenni!“

„Igen,“ szólt elgondolkodva Nagy, „még sohsem voltam itt...“

Herz azonban nem jött zavarba. Tovább beszélt:

„Most sokat tetszettek olvasni a városunkról. Volt akasztás is. Volt bankcsalás. És tetszik látni azt az urat ott a kasszánál? Az a jegyzőnk. Igen mulatós úr. Tavalý kérem beverte az összes ablakokat. A másiknak meg szombaton lesz az eljegyzése. Ma meg itt mulat. Az apósa igen gazdag ember. Tiszteknek adott mindig kölcsön... ha... ha... igen“.

És susogni kezdett, miközben egészen Nagyhoz hajolt.

Nagy nem figyelt oda... Herz később kérdezősködni kezdett:

„Nős tetszik már lenni?“

„Nem“.

„Csak azért kérdezem, mert esetleg tudnék egy lányt. Igen jó parti. Úgy-e zsidónak tetszik lenni?... Ha... ha“.

„Nem tetszik lenni“.

„Nem tetszik lenni, de az“.

„Nem“.

„Igazán nem hittem volna,“ folytatta minden zavar nélkül Herz úr, „nem hittem volna. És aztán nem is baj ez nálunk, mert talán épen mi vagyunk az egyetlen kis város Magyarországon, ahol nincs antiszemitaizmus. Nálunk igazán nem baj, ha esetleg mégis csak zsidónak tetszene lenni“.

Nagy nem válaszolt. A kávéházba mindig újabb vendégek jöttek. Azokat nézte. Herz megszólalt:

„Tudok egy viccet“.

„Köszönöm,“ szólt Nagy, „biztosan régi, meg aztán nem is vagyok rá olyan kíváncsi“.

„Kérem,“ szólt Herz, „én mindig tudok új vicceket, mert a hivatalommal függ össze. Tudniillik kérem biztosítási üzletszerző vagyok és esetleg ha tetszenék valami baleset, vagy talán valami életbiztosítás... igen előnyös táblázatok... na... na... nem most, majdha éppen tetszik... Nem kell éppen most“.

„Kérem, Herz úr,“ szólt Nagy, „igen köszönöm, majd fogok önre gondolni, de most kérem, hagyjon magamra, mert várok valakit“.

„Kérem, kérem,“ szólt Herz és jelentőségteljesen a kaszirnő felé intett, „megyek már“.

Kezet fogtak és ment.

A kávéházban megkezdődött lassan az

éjszakai élet. A sarokasztalnál öreg urak kártyáztak. Lassan jött az intelligencia. Nagy nemsokára ismeretséget kötött Vörössel, a tanárral és Pappal, az elemi iskolai igazgatóval. Odajött nemsokára az ügyvéd is. Kissé darabos ember. Beszélgetni kezdtek. Nagy nevét ismerték már a lapokból. Igen örültek. Az ügyvéd mindjárt azt ajánlotta, hogy csináljanak helyi lapot. Persze néppárti programmal. Vörös, a tanár kezdett visszaemlékezni valami novellára, amit Nagytól a „Magyar Harsoná”-ban olvasott egyszer. El is mondta a meséjét, de Nagy sehogysem tudott visszaemlékezni rá. Később kisült, hogy Papp is irogatott hajdan. Azonban arra sem tudott visszaemlékezni Nagy. Aztán a nőkről és Pestről beszélgettek. Az ügyvéd — dr. Verebély — nagyon haragudott Pestre.

És elmondott néhány esetet. Amikor lányok, pincérek és egyebek becsapták és megcsalták.

Ezeket mindnyájan nevettek.

Papp, ki igen lágy tekintettel bírt és akiben volt valami a letört emberek tragikumából, halkán elmesélt egy másik esetet abból az időből, mikor még ő volt diák:

„Mikor én diák voltam, hát a kosztos-asszonyom lányába voltam szerelmes. Nagyon szép lány volt. Barna. A rossz nyelvek azt mondták róla, hogy festi magát. Nem hittem el... Barna volt és mélyszemű. Csak nagyon ritkán láttam. Igen büszke volt. A tizenkilencedik születésnapjára küldtem neki egy cserép azáliát. Az azália virított és a cserép majolikából volt. Két napig láttam az ablakában, aztán nem láttam többet soha. Rendben volt... A délutánjaim szomorúan teltek. Néha szerettem volna bemenni hozzá a másik szobába. De sohsem mertem. Ott ült az ablaknál mindig és regényeket olvasott. Egyszer — hogy láthassam — átmentem a szobán, ki a konyha felé a vízvezetékhez, hogy vizet igyam. És kint, abban a piszkos, büdös konyhában, az ablakpárkányon ott láttam az azáliát. A Róza, a cseléd, éppen öntözte, felpántlikázta és megtörölte a majolikát. Mikor meglátott, vörös lett. És mintha megütfött volna akkor valami, hirtelen eszembe jutott minden... hogy ez a cseléd, akinek a hangja olyan volt mint egy repedt fazék, ez a cseléd, aki szemüveget

hordott és délutánonként gyakran zavart azzal hogy valami féltveőrzött, dugott, gyűrött kottából énekelt, bögött, ordított, ez a lugos kezű, felmárt cseléd, ez szerelmes belém. És, hogy én az azáliámmal együtt kikerültem a konyhába...

Később még egyszer — talán utoljára — szerelmes voltam egy asszonyba. Az meg szőke volt és kékszemű. Mindenki tudta róla, hogy megcsalja az urát. Kocsin járt és pompás prémekebe burkolódzott. Nem tudtam felemelkedni hozzá. Annak meg a frizőrnőjét lestem meg, egy karcsú, magas, fekete lányt. Megismerkedtünk és én viszonyt kezdtem vele. Aztán egy hét múlva arra kértem, hogy beszéljen nekem az asszonyomról. Hogy milyen reggel, mikor az éjjeli melegség, az ágy nászi párája kisugárzik belőle. Hogy milyen reggel, a hálókabátban... A lány rámnézett. Megértett mindent. Megértette, hogy rajta át akarok szeretni egy másik nőt. Megértette, hogy csak a szemébe vagyok szerelmes, mely őt látja minden reggel. Hogy csak a keze szagába vagyok szerelmes, mely az ő hajából áradt ki. Megértett mindent és azt mondtotta, hogy már nem fésüli azt az asszonyt. Összeszorította a fogait és — sírt. Én pedig másnap, mikor jött, már nem voltam otthon. És harmadnap sem és — soha. Azóta eltelt vagy tizenöt év. Van egy buta feleségem. Jó, kövér nő. Van két gyerekem. Egy fiú és egy lány. Ma már elemi iskolai igazgató vagyok. Azokat a régi újságokat, amikbe akkor írtam szamárságokat, már régen összetéptem. Szeretem mérsékeltesen a jó bort. Van saját termésem is. Majd tessék egyszer eljönni hozzám. Szívesen látom.“

... Hallgattak. Aztán lassan hazafelé mentek. Az urak elkísérték Nagyt a szállodáig. Az ügyvéd az egész úton hevesen gesztikulált:

„Várospolitikát fogunk csinálni. Én és Nagy úr. Három év múlva választás. Egyikünk még képviselő is lehet. Persze néppárti programmal. A népben van az erő, az enerzsia. Lapot fogunk csinálni. Pénz, az lesz“.

Lelkesedve, nekipirulva beszélt. Belemelegedett. Nemsokára legazemberezte a rendőrkapitányt. A polgármestert. Mindenkit, az egész városi tanácsot.

(Folytatás következik.)